

Пантелесв Володимир Павлович,
д.е.н., професор, професор кафедри обліку та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
Тігаренко Галина Борисівна,
д.е.н., ст.н.співр., ДУ Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України,
Тігаренко Олександра Валеріївна,
аспірантка, ДУ Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАНУ,
м. Київ, Україна

ЧИННИК КОНТРОЛЮ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

З кожним роком суспільство звертає все більшу увагу на дотримання бізнесом принципів сталого розвитку як загальної концепції щодо необхідності утримання балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, зокрема задоволенні їх потреби в безпечному і здоровому довкіллі. Нові умови ведення бізнесу та суспільного розвитку передбачають утворення ефективного механізму ризик-орієнтованого управління, оскільки саме такий тип управління адекватний сучасним умовам неозначеності, що постійно змінюються та носять характер загроз для підприємства відповідати вимогам щодо сталого розвитку.

Потреба у контролі при реструктуризації підприємств за вимогами сталого розвитку. Для досягнення вище зазначеної мети сталого розвитку доречно використати обґрунтований підхід щодо розвитку напряму реструктуризації підприємства та утворення на них відповідних резервів. Запропоноване запровадження обліково-контрольного забезпечення резервів на реструктуризацію [1], яке забезпечує перевірку достовірності отримуваної інформації при визначенні резервів та джерел їх формування, а також нормальний перебіг усіх економічних процесів, сприяючи виконанню бюджетів резервів для реструктуризації, підтримці сталого розвитку суб'єкта господарювання в кризових умовах.

Забезпечення ефективності реструктуризації великих промислових підприємств полягає в децентралізації організаційно-управлінських структур і, як наслідок, у підвищенні відповідальності та мобільності у сфері прийняття рішень щодо окремих видів виробництв, створення найкращих умов для освоєння нових виробництв і підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається/послуг, що надаються, стимулювання підприємницьких ініціатив стосовно реалізації інновацій; стійкості розвитку підприємства; прозорості діяльності різних ланок великих підприємств, можливості оцінювання і порівняння ефективності результатів. Для підготовки проекту реструктуризації і її проведення (зокрема, для оптимізації наявного та

розроблення обліково-контрольного забезпечення діяльності підприємств) необхідно залучати фахівців консалтингових/аудиторських фірм, які мають базові знання і досвід роботи у сфері фінансового й інвестиційного аналізу, маркетингу, менеджменту, обліку, аудиту. Доречно запропонувати підприємствам, які потребують реструктуризації, взяти участь у «Проекті сприяння реструктуризації підприємства в умовах кризи».

Роль соціальної складової при реструктуризації підприємства. У звіті про сталий розвиток/звіті про корпоративну соціальну відповідальність, зазвичай міститься інформація про соціальні, екологічні, економічні та управлінські показники діяльності підприємства про корпоративні цінності, модель управління тощо. Такий звіт демонструє зв'язок між стратегією компанії та парадигмою стійкого розвитку глобальної економіки. Все частіше вітчизняні холдинги розміщують на своїх сайтах проспекти, друкують та розповсюджують інформаційні матеріали, публікують звіти із соціальної відповідальності, підготовлені за міжнародними вимогами, в яких пріоритетними напрямками визначають вкладання коштів у модернізацію виробництва, формування культури безпечної праці, підвищення рівня безпеки праці на робочих місцях і навчання працівників необхідним навичкам. Наприклад, концепція соціальної відповідальності холдингової групи «Метінвест» ґрунтується на інтеграції соціальних, економічних та екологічних складових сталого розвитку в стратегію та операційну діяльність компанії. Соціальна звітність, яку щороку публікує група «Метінвест», містить такі пункти: здоров'я та безпека співробітників; добробут і розвиток співробітників; розвиток місцевих громад; охорона навколишнього середовища та підвищення енергоефективності; взаємодія із зацікавленими сторонами; корпоративне волонтерство тощо [2].

Значення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту при реалізації проекту реструктуризації. Раніше було розроблено основні положення управління ризиками та внутрішнього контролю в умовах стійкого розвитку групи підприємств [3], запропоновано шляхи використання звітності про соціальну діяльність для підтримки корпоративної соціальної відповідальності з метою забезпечення сталого розвитку [4]. З огляду на потребу подолання впливу факторів дестабілізації на організацію обліково-контрольного забезпечення реструктуризації підприємств можна вказати наступні завдання для відділу внутрішнього аудиту: контроль за впровадженням процесу реструктуризації на підприємстві; контроль за повнотою відображення інформації щодо реструктуризації у звітності підприємства; оцінка ресурсів, нарахування резервів, визначення витрат на реструктуризацію, визначення передбачуваних витрат на скорочення персоналу тощо; розроблення методичних підходів щодо впровадження системи ризик-орієнтованого аудиту на підприємствах; надання поточної інформації керівництву холдингу щодо стану реструктуризації.

Методичні засади внутрішнього аудиту формування та використання резервів на реструктуризацію підприємств України передбачають створення відповідного модуля «Резерви на реструктуризацію». Дорученням внутрішнього аудиту як складової системи внутрішньогосподарського контролю під час здійснення процесу реструктуризації підприємства є

зниження соціальних та екологічних ризиків, які виникають у процесі реструктуризації. Запропоновано елементи організації внутрішнього аудиту з метою подолання ризиків діяльності; встановлено, що контроль за проведенням оцінки майна потребує уточнень у нормативних положеннях та конкретизації методики інвентаризаційних процедур щодо окремих об'єктів.

Поглиблено засади внутрішнього аудиту нарахування та використання резервів на реструктуризацію шляхом визначення етапів оцінки рівня забезпеченості підприємства власними оборотними засобами, капітальними інвестиціями та залученими джерелами; розширено організаційно-методичну складову внутрішньогосподарського контролю підприємств залежно від типу реструктуризації в частині визначення мети, об'єктів, суб'єктів та контрольних дій ризик-орієнтованого внутрішнього аудиту, що сприяє зниженню ризиків при реструктуризації як запобіжного засобу щодо банкрутства.

Роль SSB. Нормативною базою контролю можуть стати стандарти розвитку. Передбачається створення Ради зі стандартів сталого розвитку (Sustainability Standards Board, SSB), яка на основі розумних ініціатив буде займатися самостійною розробкою єдиних стандартів. Основним завданням нового SSB буде розробка та підтримка глобальної системи стандартів звітності сталого розвитку, яка спочатку сфокусується саме на кліматичних ризиках, але, в подальшому, ними обмежуватися не буде. Розробка стандартів буде заснована на вже напрацьованих стандартах і додаткових посібниках [5].

Список використаних джерел

1. Предко І. Ю., Пантелеев В. П. Організація обліково-контрольного забезпечення діяльності підприємств в умовах проведення реструктуризації. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2015. Вип. 4. С. 92–96.

2. Соціальні звіти групи METINVEST за 2012–2013 р., 2014–2015. URL: <https://metinvestholding.com/ua/responsibility/socialreports> (дата звернення: 05.02.2020).

3. Panteleiev V.P. The methods of human resources in terms of sustainable development of group companies. Transformations in Contemporary Society. Economic Aspects. Monograph. PRZEMIANY W NOWOCZESNYM SPOŁECZEŃSTWIE: ASPEKTY SPOŁECZNE, EKONOMICZNE I HUMANITARNE. Opole The Academy of management and Administration in Opole, 2017. p. 250-257.

4. Пантелеев В. П. Безверхий К.В. Використання звітності про соціальну діяльність для підтримки корпоративної соціальної відповідальності. Колективна монографія Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова «Соціальна відповідальність як форма забезпечення сталого розвитку господарюючих систем: суспільство, галузь, підприємство. монографія / за наук. ред. д.е.н., доцента Ніценка В.С., к.е.н., доцента Н.Л. Кусик. Одеса : ТОВ «Лерадрук», 2017. с. 101-139.

5. Будущее международной отчетности устойчивого развития – возможные варианты URL: https://gaap.ru/articles/Budushchee_mezhdunarodnoy_otchetnosti_ustoychivogo_razvitiya_vozmozhnye_variandy/ (дата звернення: 31.10.2020).